

ŠENGENO INFORMACINĖ SISTEMA – KOMPONENTAS, UŽTIKRINANTIS VISUOMENĖS SAUGUMĄ

Danguolė Seniutienė*

*Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedra
Putvinskio g. 70, LT-44211 Kaunas
Telefonas 8 37303640
El. paštas : dseniutiene@mruni.eu*

Linas Ubartas*

*Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos Pagėgių rinktinė
Klaipėdos g. 16, LT-99290 Pagėgiai
El. paštas: linas_ubartas@yahoo.com*

Anotacija. Šengeno konvencijoje numatyta įkurti Šengeno informacinę sistemą (toliau – SIS) – vieną iš svarbiausių priemonių, kompensuojančių asmenų kontrolės prie vidinių sienų panaikinimą, kurios paskirtis – sudaryti sąlygas Šengeno valstybių paskirtoms institucijoms automatizuotos paieškos būdu bendrų išteklių duomenų bazėje naudotis vienodos formos pranešimais apie asmenis, daiktus, atliekant asmenų kontrolę prie išorinių sienų, taip pat įgyvendinant kitas policijos ir muitinės procedūras, išduodant vizas, leidimus gyventi, dirbti bei įgyvendinti Šengeno konvencijos nuostatas dėl asmenų judėjimo. Dalyvaujančios valstybės daro įrašus, vadinamus perspėjimais, apie ieškomus ir dingusius asmenis, pamestą bei pavogtą turtą ir draudimus atvykti. Ja gali nedelsdami ir tiesiogiai pasinaudoti visi gatvėse patruliuojantys pasienio, policijos pareigūnai ir kiti teisėsaugos pareigūnai bei institucijos, kuriems ši informacija reikalinga jų funkcijoms atlikti užtikrinant teisėtvarką ir kovojant su nusikalstamumu. Straipsnyje analizuojama Šengeno sutarties nuostatos dėl SIS, nacionalinės SIS situacija ir kūrimosi tendencijos, atskleidžiamos problemos, susijusios su SIS II¹ kūrimu.

Pagrindinės sąvokos: Europos Sąjunga, Šengeno informacinė sistema, Šengeno erdvė, Šengeno *acquis*.

ĮVADAS

Europos Sąjungoje (toliau - ES) palaiapsniui sukurta didžiulė valstybių sienų nevaržoma erdvė, kurioje žmonės gali judėti netrukdomi pasienio kontrolės. Viena iš kertinių ES suteikiamų privilegijų yra ES piliečiams įtvirtinta laisvo judėjimo teisė.

Nors laisvo judėjimo teisė įteisinta nuo ES įkūrimo, tačiau jai įgyvendinti reikėjo užtikrinti žmonėms saugią vidinę aplinką ir sukurti veiksmingą mechanizmą, kuris padėtų kontroliuoti išorines sienas. Siekdamos paspartinti laisvo asmenų judėjimo principo įgyvendinimą, 1985 m. birželio 14 d. Vokietijos kanclerio Helmuto Kolio ir Prancūzijos prezidento Fransua Miterano iniciatyva, Belgija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Prancūzija ir

¹ SIS II – nauja antros kartos Šengeno informacinė sistema su išplėtotomis naujomis savybėmis: išplėsta prieiga prie SIS (Europol, Eurojust, valstybių prokurorai, transporto priemonių registracijos institucijos), perspėjimų tarpusavio susiejimas, papildymas naujomis duomenų kategorijomis, įskaitant biometrinius duomenis (pirštų atspaudus ir nuotraukas) bei techninė platforma, kuria bus dalijamasi su Vizų informacine sistema.

Vokietijos Federacinė Respublika Šengeno mieste (Liuksemburgas) pasirašė Susitarimą² dėl laipsniško kontrolės panaikinimo prie bendrų sienų. 1990 metų birželio 19 dieną tos pačios Susitariančios šalys pasirašė papildomą sutartį, taip vadinamą Šengeno konvenciją³, dėl 1985 metų susitarimo įgyvendinimo, kur numatytos bendros išorinių sienų kontrolės, vizų išdavimo ir prieglobsčio teikimo, policijos ir muitinės bendradarbiavimo taisyklės bei saugumo užtikrinimo priemonės. Viena iš tokių Šengeno konvencijoje numatytų priemonių yra taip vadinama Šengeno informacinė sistema.

Šengeno informacinė sistemos tikslas yra Šengeno šalių teritorijoje užtikrinti viešąją tvarką bei saugumą, o taip pat ir valstybės saugumą, pasinaudojant šia sistema perduodant informaciją. Lietuvoje realus vartotojų (policijos, pasienio, migracijos, konsulinių įstaigų) darbas su Šengeno informacine sistema prasidėjo nuo 2007 rugsėjo 1 dienos, šis sprendimas yra laikinas iki tol, kol bus įdiegta antros kartos Šengeno informacinė sistema SIS II.

Temos aktualumą rodo tai, jog didžiausias sunkumas, su kuriuo susiduriame, tebėra reagavimas į visus pokyčius kovojant su nusikalstamumu ir nelegalia imigracija, plėtojant Europos teisingumo erdvę, gerinant visų asmenų saugumą pasitelkiant terorizmo ir sunkių nusikaltimų pavojų nustatymo priemones, taip pat užtikrinant tinkamą saugumo ir privatumo pusiausvyrą.

Kita problema ta, kad yra nuomonių teigiančių, jog SIS riboja, varžo migracijos procesus ir gali būti naudojama kaip sekimo priemonė. Šiuo metu susiduriama su dviem dideliais sunkumais: Šengeno erdvės plėtra, dėl kurios išryškėja geresnio visų Šengeno valstybių veiklos derinimo poreikis, ir antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) kūrimas, įskaitant sudėtingą duomenų perkėlimo iš senosios sistemos į naująją procesą. Naujos kartos SIS sukūrimas atveria galimybes naujoms valstybėms narėms integruotis į Šengeno erdvę.

Tyrimo objektas – Šengeno informacinės sistemos, kaip vienos iš saugumo deficitą kompensuojančių priemonių, reglamentavimas ES ir nacionalinėje teisėje.

Straipsnio tikslas - išanalizuoti Europos Sąjungos, bei Lietuvos teisinės bazės nuostatas, įvertinti Šengeno informacinės sistemos įtaką visuomenės saugumui.

Siekiant atsakyti į temos problematiką, straipsnyje naudojami tyrimo metodai: analizės, analogijos, apibendrinimo, analitinis, sisteminis metodai. Pagrindinis metodas – mokslinės

² Susitarimas tarp Beneliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų panaikinimo // OL L 239 2000.

³ Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo 1985 m. birželio 14 d. sudaryto tarp Beneliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų panaikinimo. Europos Sąjungos oficialus leidinys L 239, 22/09/2000.

literatūros analizė, tai yra duomenų rinkimas iš mokslinės literatūros, nacionalinių ir tarptautinių teisės aktų.

KONTROLĖS PRIE VIDINIŲ SIENŲ PANAIKINIMAS IR SUMAŽĖJUSIO SAUGUMO PROBLEMA

ES valstybės narės remdamosi Šengeno susitarimu plėtoja bendrą laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę. Laisvas asmenų judėjimas reiškia, kad asmenys įgyja teisę vidines sienas kirsti bet kurioje vietoje ir pasienio tikrinimai jiems nėra atliekami. Liko tik viena išlyga, kad valstybės narės pasilieka teisę esant tam tikroms sąlygoms (kilus grėsmei valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, pvz., kilus pabėgėlių antplūdžio pavojui) tam tikram laikui sugrąžinti pasienio kontrolės procedūras⁴. Pasienio tikrinių prie vidinių sienų atsisakymas neišvengiamai reiškia saugumo stoką, nes valstybės narės praranda svarbią nacionalinę priemonę, leidžiančią kontroliuoti į šalį atvykstančius asmenis, nustatyti jų tapatybę. Kaip teigia M. Andersonas, saugumas iš esmės pasikeitė, kai sienos iš išorinių tapo vidinėmis⁵. Tai reiškia, kad būtina imtis veiksmų užtikrinti valstybės saugumą, nes jis sumažėjo Lietuvos Respublikai panaikinus vidinių sienų kontrolę su kaimyninėmis valstybėmis. Nusikaltėliai šioje erdvėje gali judėti taip pat, kaip ir įstatymus gerbiantys piliečiai.

1990 m. Konvencija dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo dėl laipsniškai bendrų sienų kontrolės panaikino įgyvendinimo (toliau – Šengeno konvencija), integruota į ES teisinę sistemą prie ES Sutarties Steigimo ir Europos Bendrijos Steigimo Sutarties pridėtu protokolu, nustatė naujas valstybių narių teisėsaugos tarnybų bendradarbiavimo formas, siekiant padidinti saugumą panaikinus kontrolę prie bendrų Šengeno valstybių narių sienų. Į Šengeno *aquis* įtraukti specialūs reikalavimai, veiklos metodai ir instrukcijos valstybių narių vidiniam saugumui užtikrinti. Be jų, valstybės narės gali taikyti kitas, jų nuomone, sienų saugumui užtikrinti reikalingas nacionalines priemones. Šengeno *aquis* valstybės narės turi įpareigojančią galią, jo taikymas valstybėse narėse nuolat vertinamas. Pagal Šengeno *aquis*, į sienų saugumą reikia žiūrėti kaip į daugiapakopę atskirų zonų sistemą, kurios kiekvienoje grandyje siekiama to paties tikslo. Svarbiausi elementai būtų sisteminga vizų išdavimo praktika, efektyvi išorinių sienų kontrolė, šalies viduje vykdoma užsieniečių kontrolė ir žinybinis bendradarbiavimas nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu.

⁴ Europos Sąjunga iš arčiau. Dėstytojų rengimo programos dalyvių straipsnių rinktinė. Vilnius, 2000. P.73.

⁵ Apap J. Justice and Home Affairs in the E.U. Anderson M. The Transformation of Border Controls: What is different about Europe? – Great Britain: MGP Books Ltd, 2000. P.291.

PAGRINDINĖS NUOSTATOS DĖL ŠENGENO INFORMACINĖS SISTEMOS

Kad būtų palaidisnui sukurta laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, reikia sukurti erdvę be vidinių sienų. Šiuo tikslu Europos Bendrijos steigimo sutarties⁶ 61 straipsnyje reikalaujama priimti priemones, kuriomis siekiama užtikrinti laisvą asmenų judėjimą pagal EB sutarties 14 str. ir kartu tiesiogiai susijusias gretutines išorės sienų kontrolei, prieglobsčio suteikimui ir imigracijai skirtas priemones bei prevencijos ir kovos su nusikalstamumu priemones.

Kaip jau minėta, 1985 m. Šengeno susitarimas numatė laipsnišką perėjimą prie laisvo asmenų, prekių ir paslaugų judėjimo bei sienų panaikinimo tarp Europos Bendrijos valstybių. Susitarimu buvo numatytos ir priemonės, kurios turėjo būti įgyvendintos užtikrinant visuomenės saugumą, tačiau panaikinus sienų kontrolę, atsirado nenumatytos praktinio pobūdžio problemos. Pažymėtina, kad šio darbo kontekste yra svarbios dvi problemos.

Pirmoji susijusi su informacijos tarp toli viena nuo kitos esančių sienų apsaugos tarnybų kaita. Kadangi saugomos tik išorinės Šengeno valstybių sienos, šią apsaugą vykdo skirtingų valstybių sienų apsaugos tarnybos, pavyzdžiui Suomijos ir Ispanijos. Buvo ieškomas optimalus informacinių srautų valdymo variantas ir sukurta SIS su centru Strasbūre. Uždavinių gausa parodė, kad informacinė sistema turi apimti ne tik policiją, bet ir kitas institucijas, kaip antai administraciją (migracija, prieglobsčio klausimai), muitines, prokuratūrą, todėl atsirado poreikis išplėsti gaunamos ir siunčiamos informacijos subjektų ratą. Tai pareikalavo papildomų Sąjungos narių investicijų nacionalinių informacinių sistemų kūrimui ar restruktūrizavimui bei jų integravimui į visumą⁷.

Antroji problema susijusi su nevienoda Europos Bendrijos valstybių geografine padėtimi. Štai Didžiosios Britanijos ir Airijos teritorijos yra salose, todėl jos neturi vidinių Bendrijos sienų. Prisijungimas prie Šengeno susitarimo šioms valstybėms nebuvo aktualus, nes sutartyje numatomos priemonės negalėjo realiai sustabdyti nelegalios migracijos į Britų salyną. Antra vertus, šiose valstybėse, siekiant perspėti apie nuolat pasikartojančius teroro aktus, buvo sukurta labai brangiai kainavusi speciali stebėjimo ir informacijos valdymo sistema. Prisiimti papildomų finansinių ar administracinių išpareigojimų, susijusių su dalyvavimu SIS, šios šalys nenorėjo. Todėl, jos nacionalinius poreikius patenkina tarptautine informacija, gaunama Interpolo kanalais⁸.

⁶ Konsoliduota Europos Bendrijos steigimo sutartis//Valstybės Žinios 2004, Nr.2-2

⁷ Žeruolis D., Vareikis E., Šakočius A. ir kt. Europos Sąjunga: institucinė sąranga ir politikos aktualijos. Vilnius, 2000. P.86.

⁸ Žeruolis D., Vareikis E., Šakočius A. ir kt. Europos Sąjunga: institucinė sąranga ir politikos aktualijos. Vilnius, 2000. P.86.

Šengeno informacinė sistema pradėjo veikti 1995 m. kovo 25 d. prie kurios prisijungė Šengeno konvenciją pasirašiusios 7 šalys: Belgija, Liuksemburgas, Ispanija, Nyderlandai, Prancūzija, Portugalija ir Vokietija.

1996 metų pabaigoje prie sistemos prisijungė Italija, Austrija ir Graikija, o 2001 metų kovo mėn. - Danija, Švedija, Suomija, Norvegija ir Islandija. Iš viso SIS dabartiniu metu naudojasi 27 valstybės (25 ES šalys ir Norvegija bei Islandija).

1997 m. Italijai, Austrijai ir Graikijai prisijungus prie Šengeno konvencijos, buvo atnaujinta Šengeno informacinė sistema ir pavadinta SIS I.

1998 m. numatant, kad prie tuo metu buvusios SIS I prisijungs Šiaurės šalys – Danija, Švedija, Suomija, Norvegija ir Islandija buvo priimtas Vykdomojo komiteto sprendimas dar kartą atnaujinti SIS I. Taip SIS I tapo SIS I+, turinti 15 prijungimo linijų ir 3 rezervines.

Šengeno informacinės sistemos tikslas yra labai aiškiai apibrėžiamas Šengeno konvencijos 93 straipsnyje - Šengeno informacinės sistemos tikslas yra užtikrinti viešąją tvarką bei saugumą, taip pat užtikrinti valstybės saugumą ir šios konvencijos nuostatų taikymą laisvam asmenų judėjimui Susitariančiųjų šalių teritorijoje pasinaudojant šia sistema perduodama informacija. Be to, 92.1 straipsnis detalizuoja sistemos paskirtį - Šengeno informacinė sistema leidžia institucijoms, kurias paskiria Susitariančios šalys, naudojantis automatizuota paieška, prieiti prie pranešimų apie asmenis ar daiktus, norint atlikti patikrinimus pasienyje ar kitas policijos ir muitinės kontrolės procedūras, atliekamas šalies viduje, atsižvelgiant į nacionalinės teisės normas ir esant vieningai pranešimų kategorijai, kuri nurodyta 96 straipsnyje, taip pat išduoti vizą, leidimus gyventi ir reglamentuoti užsieniečių padėtį, taikant šios konvencijos nuostatas dėl asmenų judėjimo.

Pats skelbiamas tikslas nulemia būtiną komunikaciją, kuri yra reikalinga informacijai perduoti per tam tikslui sukurtą sistemą. Tam, kad vyktų komunikacijos procesai, be paties tikslo, sistemoje turi būti siuntėjas, gavėjas ir galimas tarpininkas, o pagal tai turi būti numatyta efektyvi sistemos struktūra.

Šengeno informacinės sistemos struktūros pagrindinės dalys yra nurodytos Šengeno konvencijos 92.1 straipsnyje - Susitariančios šalys kuria ir išlaiko bendrą informacinę sistemą, į kurią įeina kiekvienos iš Susitariančiųjų šalių nacionalinė sekcija ir techninio aptarnavimo tarnyba. Be to, 108.1-2 straipsnyje pasakyta, kad kiekviena Susitariančioji šalis paskiria instituciją, kuriai teks didžiausia atsakomybė už Šengeno informacinės sistemos nacionalinę sekciją. Ir kas svarbiausia struktūros požiūriu – kiekviena Susitariančioji šalis

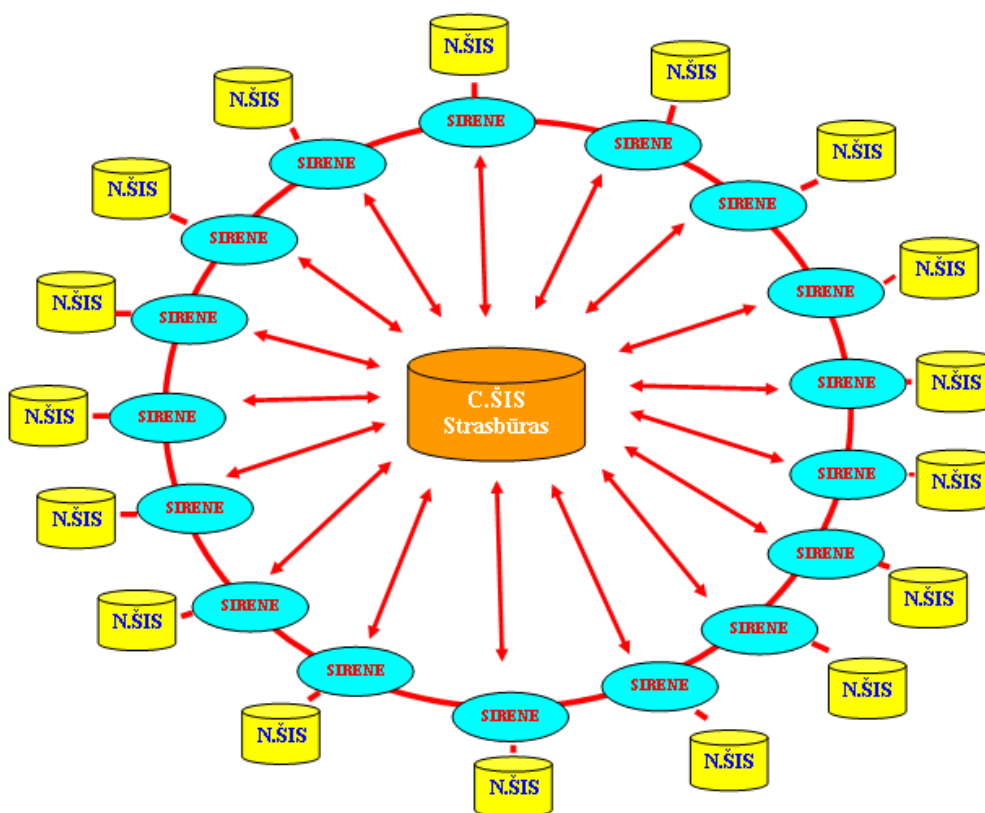
siunčia savo pranešimus vien tik per šią instituciją. Taigi struktūroje išskiriami trys pagrindiniai elementai, kurie įtakoja ir komunikaciją:

- kiekvienos Susitariančios šalies nacionalinė sekcija;
- bendra techninio aptarnavimo tarnyba;
- nacionalinė institucija, per kurią siunčiami nacionaliniai pranešimai ir kuri atsakinga už nacionalinę sekciją.

Kiekvienos Susitariančios šalies Šengeno informacinės sistemos nacionalinė sekcija yra unikali, nes sukurta atsižvelgiant į vietines sąlygas ir nacionalinę teisinę bazę atitinkančias nuostatas. Kiekvienos Susitariančios šalies nacionalinė sekcija angliškai vadinama National Schengen Information System, o dokumentuose bei literatūroje dažnai naudojamas trumpinys N.SIS. Antrasis elementas, apjungiantis Šengeno informacinės sistemos nacionalines sekcijas, yra techninio aptarnavimo tarnyba, kurią įkūrė ir išlaiko Susitariančios šalys. Pagal Šengeno konvencijos 92.3 straipsnį už šią tarnybą yra atsakinga Prancūzija, o jos buveinė yra Strasbūre. Iš tikrųjų ši techninio aptarnavimo tarnyba prižiūri Strasbūre esančią Šengeno informacinės sistemos centrinę duomenų bazę, kitaip dar vadinamą Centrinę Šengeno informacinę sistemą (dažnai naudojamas trumpinys C.SIS). Trečias struktūros elementas yra 108.2 straipsnyje minimos nacionalinės institucijos, per kurias yra siunčiami visi pranešimai. Šios nacionalinės institucijos yra vadinamos SIRENE biurais, kurių pagrindinis tikslas - keistis su pranešimais susijusia papildoma informacija ir užtikrinti siunčiamų pranešimų teisėtumą ir juose esančių duomenų kokybę.

Taigi, komunikacijos modelis visoje sistemoje yra - kompetentinga nacionalinė institucija parengia tam tikro tipo pranešimą, kurį įveda į savo Susitariančios šalies Šengeno informacinės sistemos nacionalinę sekciją (N.SIS). Prieš tai, kai pranešimas patenka į Šengeno informacinės sistemos centrinę duomenų bazę (C.SIS), jis yra patikrinamas nacionaliniame SIRENE biure, į kurį taip pat persiunčiama su pranešimu susijusi papildoma informacija. SIRENE biuras atlieka pranešimo patikrinimą, t.y. teisėtumą, atitikimą Šengeno konvencijos ir nacionalinės teisinės bazės nuostatoms, jei reikia, atlieka reikiamas konsultacijas su kitais SIRENE biurais, ir tik patvirtinus, kad nebėra jokių kliūčių, pranešimas persiunčiamas į centrinę duomenų bazę (C.SIS). Joje gautas pranešimas tuoj pat, taip vadinamu „on-line” režimu, automatiškai ir sinchroniškai persiunčiamas į kitas Šengeno informacinės sistemos nacionalines sekcijas, taip užtikrinant, kad tas pats pranešimas buvo išsiųstas visoms Susitariančioms šalims, įskaitant ir pranešimą išsiuntusią šalį, ir užtikrinant visų nacionalinių sekcijų duomenų identišumą.

Šengeno informacinės sistemos struktūra ir komunikacija joje įgyvendinama pagal žvaigždinį principą [žr. 1 pav.]. Todėl bet kurioje Susitariančioje šalyje teisę daryti užklausas turintys kompetentingi pareigūnai pasinaudoję Šengeno informacine sistema mato tuos pačius duomenis apie paieškomą objektą. Tai svarbus tarptautinis bendradarbiavimo instrumentas, leidžiantis operatyviai ir efektyviai veikti didelėje Šengeno teritorijoje. Jo tikslas - užtikrinti Šengeno erdvės saugumą ir tarptautinį tarpžinybinį komunikacijos kanalą, sudarytą iš trijų pagrindinių dalių: Šengeno informacinės sistemos nacionalinių sekcijų (N.SIS), techninio aptarnavimo tarnybos, arba centrinės duomenų bazės (C.SIS), bei nacionalinių SIRENE biurų.⁹

1 pav. Šengeno informacinės sistemos struktūra

Pažymėtina, kad kiekviena susitariančioji šalis turi įvertinti, ar atitinkamų asmenų ir tam tikrų elgesio tipų atžvilgiu be nacionalinių priemonių dar reikalinga Šengeno bendradarbiavimo sistema, pagal kurią perspėjimas įvedamas į SIS, pvz., dėl asmens, kuriam taikomas įsakymas išsiųsti arba draudimas atvykti ne tik įsakymą išsiųsti išdavusioje šalyje, bet visoje Šengeno teritorijoje, dėl ko visoms Susitariančioms šalims tektų imtis veiksmų. Taigi, pagal SIS reikalaujama, kad valstybės narės bendradarbiautų keisdamosi duomenimis.

⁹ Kaliningrado tranzitas Europos Sąjungos kontekste. Mokomasis leidinys. Vilnius: LTU, 2004.

Antra vertus, manome reikėtų pažymėti tai, kad įvairios pilietinių teisių organizacijos kritiškai vertina SIS, juo labiau Šengeno bendradarbiavimą. Jų manymu, SIS ne palengvina laisvą asmenų judėjimą, bet, atvirkščiai, jį riboja, varžo migracijos procesus, be to, ji naudojama ne pagal tikslą, yra sekimo priemonė ir pan. Nepalankiai vertinama asmens duomenų apsauga. Teigiama, kad sistemoje yra surinkta daug asmens duomenų, kurie nėra pakankamai apsaugomi ir kelia pavojų asmens teisėms ir laisvėms.

Nepalankų SIS vertinimą rodo ir tai, kad minėta sistema buvo daugelio protestų priežastis. Vienas iš jų įvyko 2002 metų birželio 18-28 dienomis, kai apie 2000 aktyvistų protestavo Strasbūre, kur yra centrinė SIS¹⁰.

Šengeno informacinė sistema (SIS) buvo sukurta kaip įrankis subalansuoti Šengeno erdvės valstybių bendrų sienų kontrolės panaikinimą. SIS paskirtis - pagal Konvenciją dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo Valstybių Narių teritorijose palaikyti viešąją tvarką ir visuomenės saugumą, įskaitant nacionalinį saugumą, ir, naudojant šia sistema perduodamą informaciją, tose teritorijose taikyti Šengeno konvencijos nuostatas dėl asmenų judėjimo. SIS yra būtinas Šengeno erdvės komponentas, taikant Šengeno nuostatas asmenų judėjimui ir užtikrinant aukšto lygio saugumą šioje srityje.

ŠENGENO INFORMACINĖS SISTEMOS PLĖTOJIMAS IR PERSPEKTYVOS

2001 m. Nicos sutartimi¹¹ buvo patvirtinta ES plėtra ir 10 naujų Europos Sąjungos valstybių buvo pakviestos derėtis dėl stojimo į Europos Sąjungą, o tai reiškė neišvengiamą prisijungimą šių valstybių prie SIS I+. Kadangi SIS I+ turi tik 18 prijungimo linijų, tai naujosios ES valstybės neturėtų galimybių prisijungti prie esamos sistemos, dėl to buvo nuspręsta šią sistemą atnaujinti, papildyti naujom funkcijom, naujų duomenų įvedimu, teisių suteikimu naujoms institucijoms (Europolui, Eurojustui, teisminėms institucijoms ir pan.) ir pavadino būsimą sistemą SIS II.

2001 m. gruodžio 6 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2424/2001¹² ir Tarybos sprendimu 2001/886/TVR¹³ dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo Komisijai pavesta sukurti antrosios kartos Šengeno informacinę sistemą (SIS II). SIS II pakeis

¹⁰Šengeno informacinė sistema [http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-\(jai\)/sirene-schengen-information-system?lang=lt#?lang=lt](http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-(jai)/sirene-schengen-information-system?lang=lt#?lang=lt), žiūrėta 2012-10-22.

¹¹Nicos sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32183, žiūrėta 2012-10-17.

¹²2001 m. gruodžio 6 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2424/2001 dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo // OL L 328, 2001 12 13, p. 4.

¹³2001 m. gruodžio 6 d. Tarybos sprendimas 2001/886/TVR dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo OL L 328, 2001 12 13, p. 1.

SIS 1+. Kuriant SIS II atsižvelgiama į naujausius pokyčius informacinių technologijų srityje ir sudaromos sąlygos įdiegti papildomas funkcijas. Atsižvelgdama į tai, 2001 m. gruodžio mėn. Taryba padėjo pirmuosius pagrindus SIS II, pavesdama Komisijai šios sistemos techninio parengimo užduotį ir paskirstydama reikiamus finansinius išteklius iš ES biudžeto¹⁴.

Antras teisinis žingsnis, kuriant SIS II, tai Komisijos pateiktas pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl antros kartos SIS (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (KOM(2005)230 galutinis¹⁵) ir pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl antrosios kartos SIS (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (KOM(2005)236 galutinis¹⁶) bei pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl valstybių narių tarnybų, atsakingų už transporto priemonių registracijos liudijimų išdavimą, prieigos prie antros kartos SIS (SIS II) (KOM (2005)237 galutinis¹⁷).

Reglamentas ir sprendimas daugiausia grindžiami dabartinėmis SIS nuostatomis, išdėstytomis 1990 m. birželio 19 d. Šengeno konvencijoje, atsižvelgiant į Tarybos išvadas ir Europos Parlamento rezoliucijas dėl SIS II¹⁸. Be to, reglamentu taip pat siekiama geriau suderinti SIS teisinę sistemą su ES teise ir plačiau naudoti SIS II kaip kompensacinę priemonę, padedančią išlaikyti aukšto lygio saugumą erdvėje, kurioje nėra vidinių sienų kontrolės, ypač šiose srityse:

- įvedant perspėjimus dėl draudimo įvažiuoti trečiųjų šalių piliečiams. Tokiems perspėjimams šiuo metu taikomos taisyklės buvo peržiūrėtos, siekiant labiau suvienodinti jų įvedimo į SIS II pagrindus. Taip yra dėl to, kad šiuo metu valstybių narių veiksmai, susiję su tokių perspėjimų pateikimu, yra labai skirtingi;

- suteikiant prieigą prie perspėjimų dėl trečiųjų šalių piliečių. Reglamentu buvo išplėsta tokių perspėjimų taikymo sritis, kad už prieglobstį ir imigraciją atsakingoms institucijoms taip pat būtų suteikta prieiga prie šių perspėjimų tam tikrais atvejais ir pagal jų kompetenciją. Šios naujos paskirtys yra numatytos dėl kovos su neteisėta imigracija, o konkrečiau – dėl nelegaliai imigravusių trečiųjų šalių piliečių grįžimo, taip pat siekiant

¹⁴ Reglamentas EB Nr.2424/2001 ir Sprendimas 2001/886/TVR dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo. OL L 328 12/13 2001.

¹⁵ Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (COM(2005)230 galutinis).

¹⁶ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (COM(2005)236 galutinis).

¹⁷ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl valstybių narių tarnybų, atsakingų už transporto priemonių registracijos liudijimų išdavimą, prieigos prie antros kartos SIS (SIS II) (KOM (2005)237 galutinis).

¹⁸ 2003m. birželio 5-6 d., 2004m. balandžio 29 d. ir 2004 m. birželio d. Tarybos išvados dėl SIS II ir Europos Parlamento nuomonės bei rezoliucijos T4-0082/1997, T5-0610/2002, T5-0611/2002, T5-0391/2003

įgyvendinti Prieglobsčio *acquis* nuostatas, susijusias su viešąja tvarka ir saugumu arba su valstybės narės atsakomybės už prieglobsčio taikymą nustatymu;

- siekiant kokybiškesnių duomenų ir geresnių identifikavimo rezultatų, reglamente nustatyta galimybė, gavus asmens sutikimą, įvesti į SIS II informaciją apie asmenis, kurių tapatybė buvo suklastota, siekiant išvengti tolesnių nepatogumų dėl neteisingai nustatytos tapatybės. Be to, šiame reglamente yra numatytas biometrinių duomenų tvarkymas, kuris užtikrins tikslesnį neteisėtų imigrantų tapatybės nustatymą, nes daugelis jų neturi su savimi tapatybės dokumentų arba naudojami padirbtais ar suklastotais dokumentais. Tokiais atvejais tapatybės nustatymas reikalauja daug laiko.

- reglamentu numatomos perspėjimų sąsajos. Valstybės narės gali sukurti perspėjimų sąsajas pagal savo nacionalinius teisės aktus, siekdamas nustatyti dviejų ar daugiau perspėjimų santykį. Perspėjimų sąsajos gali būti naudingos kontrolės tikslais (pavyzdžiui, arešto orderis automobilių vagiui gali būti susietas su pavogta transporto priemone);

- pasiūlymais pratęsiamas perspėjimų saugojimo laikotarpis. Numatyta, kad imigracijos duomenys automatiškai ištrinami po 5 metų, duomenys apie areštą, dingusius asmenis ir asmenis, ieškomus teismo proceso tvarka – po 10 metų, o duomenys apie asmenis, kurie turi būti atsargiai sekami – po 3 metų.

- duomenų apsaugos srityje, reglamentas patvirtina Europos duomenų apsaugos priežiūros įstaigos kompetenciją stebėti, kaip Komisija tvarko SIS II duomenis ir kaip taikomas šiai sričiai svarbus Bendrijos *acquis*;

- sprendžiama dabartinių SIS nuostatų tarpvyriausybinių kilmės problema. Šios nuostatos, parengtos tarpvyriausybiniame sistemoje, bus pakeistos klasikiniai Europos teisės dokumentais. Tokio pakeitimo privalumas yra tas, kad šį kartą priimant ir įgyvendinant aptariamus naujus dokumentus dalyvaus įvairios ES institucijos ir sustiprės SIS reglamentuojančių taisyklių teisinė vertė;

- SIS II veiklos valdymo srityje, reglamentu nustatytas operatyvinis SIS II veiklos valdymas. Komisijai pavedama vadovauti sistemos veiklai. Dabartinės SIS centrinės dalies veiklai vadovauja viena valstybė narė;

- pasiūlymu dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl valstybių narių tarnybų, atsakingų už transporto priemonių registracijos liudijimų išdavimą, prieigos prie antros kartos SIS (SIS II) (KOM (2005)237 galutinis) siekiama suteikti šioms tarnyboms galimybę prieiti prie SIS II duomenų, kad jos galėtų atsisakyti registruoti pavogtas transporto

priemonės ar oficialius dokumentus, tuo pačiu informuoti atitinkamas institucijas dėl šių objektų arešto.

Kalbant apie SIS II plėtrą, paminėtina, kad tiek Europos Vadovų Taryba, tiek Europos Taryba, kovos su terorizmu ir vidaus saugumo gerinimo kontekste, paprašė Komisijos pateikti pasiūlymus dėl Europos duomenų bazių geresnio veiksmingumo, didesnio sąveikumo ir optimalios sąveikos¹⁹. Tačiau tai, kad Komisijos buvo paprašyta parengti komunikatą²⁰ kovos su terorizmu ir nusikalstamumu srityje rodo, kad juo siekiama žymiai daugiau nei vien tik pagerinti informacijos technologijų sistemų techninį sąveikumą ir optimalią sąveiką teisingumo ir vidaus reikalų srityje. Jo tikslas - pabrėžti, kaip šios sistemos be dabartinių joms nubrėžtų tikslų, galėtų veiksmingiau remti su laisvu asmenų judėjimu susijusios politikos kryptis ir pasitarnautų kovos su terorizmu ir sunkiomis nusikalstamumo formomis tikslu.

2008 m. pirmajam pusmetį padaryta didelė pažanga, susijusi su SIS II centrine sistema ir nacionalinėmis sistemomis. Tačiau nė viena valstybė narė kol kas negalėjo atlikti visų iš anksto numatytų bandymų. Todėl nė viena valstybė narė kol kas negali įrodyti įvykdžiusi visas atitikties sąlygas. Nors taip yra iš dalies dėl su SIS II centrine sistema susijusių problemų, tačiau beveik visoms valstybėms narėms ir sistemos vartotojams taip pat kilo problemų dėl jų nacionalinių sistemų. Todėl valstybės narės ir sistemos vartotojai oficialius atitikties bandymus dar kartą atliks įdiegus kitą SIS II centrinės sistemos programinės įrangos versiją²¹.

2009 m. lapkričio 30 d. posėdyje TVR taryba nusprendė, kad pirmojo etapo bandymas turėtų būti užbaigtas ne vėliau kaip 2010 m. sausio 29 d. Pirmojo etapo bandymas pirmą kartą atliktas 2010 m. sausio 21–24 d. laikantis bandymo sąlygų ir techninių parametrų, dėl kurių prieš bandymus vyko diskusijos ir susitarta su valstybėmis narėmis. Nors pirmas 25 valandas centrinė sistema veikė palyginti stabiliai, per likusias 47 valandas iškilo didelių problemų. Po išsamios techninės analizės, rezultatų vertinimo ir patvirtinimo didžioji dalis valstybių narių techninių specialistų iš BPV ir SIS II darbo grupės padarė išvadą, kad bandymai nedavė rezultatų.

Pakartotinis etapo bandymas atliktas 2010 m. kovo 2–5 d. Dauguma valstybių narių (13 iš 16 susijusių specialistų institucijų) padarė išvadą, kad per pakartotinį bandymą „gautas teigiamas rezultatas“. Šis bandymas buvo labai didelės apimties: per 72 jo valandas atlikta

¹⁹ Europos Vadovų Tarybos 2004 m. kovo 29 d. Deklaracija 7906/04 dėl kovos su terorizmu.

²⁰ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos duomenų bazių teisingumo ir vidaus reikalų srityje geresnio veiksmingumo, didesnio sveikumo ir optimalios sąveikos KOM(2005)597 galutinis.

²¹ Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui. Antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) kūrimo pažangos ataskaita 2008 m. liepos – gruodžio mėn. Briuselis, 2009-03-24 KOM(2009) 133 galutinis.

860 180 operacijų, susijusių su perspėjimo sukūrimu, atnaujinimu ar ištrynimu, kiekviena iš jų įvykdyta per susitarime dėl paslaugų lygio nustatytas tris minutes. Iš 26 844 897 užklausų, išsiųstų per 72 valandų apkrovinį bandymą, į 26 834 528 (99,96 proc.) centrinė sistema atsakė per susitarime dėl paslaugų lygio nustatytą vieną sekundę (į daugumą likusių užklausų atsakyta per mažiau nei tris sekundes). Visas gautas žinutes (sukūrimo, atnaujinimo ir ištrynimo žinutes ir užklausas) centrinė sistema nustatė teisingai. Per bandymą paaiškėjo, kad centrinė sistema per sekundę susidoroja su vidutiniškai 100 standartinių užklausų ir 3,3 sukūrimo, atnaujinimo ir ištrynimo operacijų. Komisija paskelbė apie sėkmingus pirmojo etapo bandymo rezultatus ir suteikė papildomos informacijos Tarybos svarstymams.

Komisija apie naują tvarkaraštį Tarybai pranešė per 2010 m. birželio 3–4 d. TVR tarybos posėdį. Remiantis bendruoju tvarkaraščiu į pasiūlymą iš dalies pakeisti perėjimą iš SIS I+ į SIS II reglamentuojančius teisės aktus (perėjimo į SIS II teisės aktus) įrašyta nauja jo galiojimo pabaigos data (2013 m. kovo 31 d.)²².

Manome, kad kuriant SIS II vyko dideli, visų pirma su jos nauju teisiniu pagrindu susiję pokyčiai (primintina, kad teisinis pagrindas sprendimo atžvilgiu yra ES sutartis²³, o reglamento atžvilgiu Europos Bendrijos Steigimo Sutartis²⁴), bei dideliu mastu kito jos pobūdis bei vaidmuo. SIS II numatytas teisinis pagrindas labai svarbus, nes SIS II - ne tik sienų kontrolės priemonė, turinti platų funkcijų spektrą. Naujasis teisinis pagrindas svarbus ir todėl, kad naujosios ES valstybėms narėms sudarys galimybę naudotis sistema, o jų piliečiams – laisvai judėti vidaus sienų neturinėjoje erdvėje tuo pačiu metu išsaugant aukštą saugumo lygį. Tačiau toks ilgas (beveik dešimtmetis) SIS II kūrimas rodo, kad darbas ne tik reikalaujantis daug investicijų, bet ir sudėtingas.

NACIONALINĖS SIS KŪRIMAS LIETUVOJE

Siekiant laiku ir tinkamai pasirengti būsimai pilnateisei narystei Šengene, Lietuvoje buvo imtasi atitinkamų priemonių. Jau 2000 m. gruodžio 1 d. buvo pradėtas įgyvendinti PHARE projektas, kurio tikslas – pasirengti Šengeno *acquis* priėmimui ir įgyvendinimui bei nacionalinės SIS sukūrimui. ES finansuojamas PHARE projektas buvo vykdomas tarp Lietuvos ir Suomijos Vidaus reikalų ministerijų, ir jį sudarė dvi dalys: mokymo ir investicijų į

²² Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui. Antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) kūrimo pažangos ataskaita 2010 m. sausio mėn. – 2010 m. birželio mėn. Briuselis, 2010-11-15. KOM(2010)633 galutinis.

²³ Europos Sąjungos sutartis (Mastrichto sutartis) // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32156, žiūrėta 2012-10-18.

²⁴ Europos Bendrijos Steigimo Sutartis // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=9224, žiūrėta 2012-10-18.

programinę įrangą. Projekte buvo numatyti mokymo seminarai, kurių metu pareigūnams buvo pateikta informacija apie Šengeno bendradarbiavimą, vyko pažintinės išvykos, bei prasidėjo realūs nacionalinės SIS planavimo ir diegimo darbai, pvz., nacionalinio ieškomų objektų registro kūrimas.

Lietuvai tapus ES nare, kilo būtinybė koreguoti Nacionalinį Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų planą. Vyriausybė patvirtino Vidaus reikalų ministerijos parengtą Nacionalinio Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų plano naują redakciją²⁵. Nacionaliniame Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų plane patvirtinti tikslūs numatytų priemonių įgyvendinimo terminai ir priemonės, susijusios su nacionalinės SIS kūrimu.

Pažymėtina, kad Nacionalinės SIS kūrimo ir diegimo metu buvo atnaujintos jau esamos policijos, sienos apsaugos ir kitų tarnybų informacinės sistemos, kad jos galėtų keistis duomenimis su centrine SIS II. Įdiegus sistemą ir sujungus ją su centrine SIS II, į atitinkamų Lietuvos tarnybų informacines sistemas buvo įvesti įrašai apie ieškomus asmenis, daiktus, ginklus ir pan., ir pagal griežtai nustatytą tvarką automatiškai išplatunami į visų kitų Šengeno erdvės narių Nacionalines SIS.

Vienas pirmųjų nuveiktų darbų – SIRENE nacionalinio biuro įsteigimas.

Šengeno plėtros klausimas tapo vienu iš aktualiausių 2006 m. rugsėjo 21-23 d. Tamperėje vykusio neformalaus Europos Teisingumo ir vidaus reikalų ministrų tarybos posėdžio klausimų. Abejonių beveik neliko, jog Šengeno plėtra bus atidėta, nes apie planus atidėti Šengeno erdvės plėtrą Europos Komisijos atstovai prabilo atvirai. Europos Komisijos viceprezidentas, Teisingumo, laisvės ir saugumo komisaras Frankas Fratinis tikino, kad Šengeno plėtrą atidėti verčia techniniai naujosios Šengeno informacinės sistemos SIS II nesklandumai. Neformaliame Tarybos posėdyje prabilta ir apie tai, kad prie naujosios kartos SIS II senosios ir naujosios šalys gali būti jungiamos atskirai – pirmiausiai senosios, o tik vėliau – naujosios. Minėti argumentai naujosioms narėms sukėlė abejonių, kad plėtros atidėjimą gali lemti vien techniniai motyvai, pradėta kalbėti apie politinius motyvus²⁶.

Nauja Šengeno plėtros data buvo svarstoma oficialiame Europos Ministrų Tarybos posėdyje 2006 m. spalio 5 d. Liuksemburge. Europos Komisija oficialiai pareiškė, kad įdiegti naująją centrinę Šengeno informacinę sistemą SIS II iki numatyto laiko – 2007 m. balandžio

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimo Nr.1194 „Dėl Nacionalinio Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų plano“ pakeitimo // Valstybės žinios, 2006. Nr.66.

²⁶ Straipsnis 2006-09-22 „Šengeno plėtra greičiausiai bus atidėta. Lietuva tikisi išgirsti aiškias tokio sprendimo priežastis.“ // http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=133&pS=1157058000&pL=2591999&arc=1&tt_news=894& žiūrėta 2012-10-17.

mėnesio nėra jokių galimybių ir šį terminą atidėjo iki 2008 m. birželio. Vidaus reikalų ministras grįžęs iš minėto posėdžio pareiškė, kad Lietuvai nepriimtinas Šengeno plėtros atidėjimas.

Pasak ministro, Lietuva dės visas pastangas, kad prie bevizės Šengeno erdvės Lietuva prisijungtų kaip ir buvo planuota - 2007 m. spalį. Lietuva, kaip ir kitos naujosios ES narės, ketina remti alternatyvų Portugalijos pasiūlytą Šengeno plėtros variantą SIS-Ione4ALL (SIS-I visiems), pagal kurį, nelaukiant kol bus įdiegta naujoji sistema, visos norinčios ir tam pasirengusios šalys galėtų prisijungti prie dabar veikiančios Šengeno informacinės sistemos SIS I+²⁷. Tai būtų tarpinis sprendimas. Prisijungusi prie senosios SIS, Lietuva įsilietų į Šengeno erdvę, o naujos kartos Šengeno informacinės sistemos SIS II, kuri be kitų privalumų, techniškai užtikrins keitimąsi biometriniiais duomenimis tarp valstybių narių, būtų diegiama kaip nusprendė Europos Komisija - 2008 metais.

Lietuvai puikiai atlikus namų darbus, įgyvendinus *Šengeno acquis* priėmimo veiksmų planą, 2007 m. rugsėjo 1 d. Lietuva prisijungė prie SIS, tačiau SIS II dar nepasiekiamas.

IŠVADOS

Šiame straipsnyje nagrinėtas SIS teisinis pagrindas, reikšmė bei raida, taip pat sistemos problematika bei perspektyvos. Pristatytos ir įvertintos naujos kartos informacinės sistemos SIS II naujovės, analizuota nacionalinės SIS kūrimo eiga bei probleminiai aspektai. Išanalizavus minėtus SIS aspektus, daromos šios išvados:

Šengeno erdvė - svarbus pasiekimas kuriant Europoje erdvę su atviromis sienomis. Laisvas asmenų judėjimas reiškia, kad asmenys įgyja teisę vidines sienas kirsti bet kurioje vietoje ir pasienio tikrinimai jiems nėra atliekami. Pasienio tikrinių prie vidinių sienų atsisakymas neišvengiamai reiškia saugumo stoką, nes valstybės narės praranda svarbią nacionalinę priemonę, leidžiančią kontroliuoti į šalį atvykstančius asmenis, nustatyti jų tapatybę.

Atlikus teisės aktų analizę matome, kad Šengeno informacinė sistemos veiklos mechanizmas yra išsamiai teisiškai reglamentuotas 1990 metų Šengeno konvencijoje. Joje pateikiamos sistemos įkūrimo priežastys, sistemos struktūra, naudojimo pagrindai, pranešimų sudarymo tikslai, pranešimų duomenų panaudojimo, sistemos duomenų apsaugos teisinės nuostatos. Šengeno informacinė sistema atitinka deklaruojamą pagrindinę paskirtį – ji yra

²⁷ Straipsnis 2006-10-06 „Lietuvai nepriimtinas Šengeno plėtros atidėjimas. Lietuva sieks prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos kaip ir planuota - 2007 m. spalį“ // http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=133&pS=1159650000&pL=2681999&arc=1&tt_news=913&žiūrėta=2012-10-17.

viešosios tvarkos ir saugumo bei valstybės saugumo užtikrinimo instrumentas įgyvendinant laisvą asmenų judėjimą. Galima teigti, kad šiandien tai pati efektyviausia duomenų bazė policijos bendradarbiavimo srityje jungianti Šengeno erdvės valstybes.

Dabartinė funkcionuojanti sistema (SIS I+) buvo atnaujinta jau du kartus ir šiuo metu pasiektos sistemos talpumo ir eksploatacinių galimybių ribos. Tai paskatino kurti SIS II - antros kartos Šengeno informacinę sistemą, kurioje planuojami nauji papildomi vartotojai, duomenų objektų kategorijos bei funkcijos. Dar 2001 m. gruodžio 6 d. pavesta ES Komisijai sukurti SIS II, tačiau jau praėjo beveik dešimtmetis. SIS II turėjo pakeisti SIS I+, tačiau tai neįvyko. Paskutiniaisiais duomenimis Komisija planuoja SIS II paleisti iki 2013 m. kovo 31 d. Kadangi ES dar nepriimti galutiniai techniniai sprendimai dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos, tai kelia sunkumų Lietuvai planuojant nacionalinės sekcijos tobulinimą. Niekas negali pasakyti, ar dabartinė veikianti sistema nepatirs techninių nesklaidumų ir normaliai funkcionuos iki SIS II paleidimo.

LITERATŪRA

1. Amsterdamo sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus (OL 1997 C 340)
2. Apap J. Justice and Home Affairs in the E.U. Anderson M. The Transformation of Border Controls: What is different about Europe? – Great Britain: MGP Books Ltd, 200. P.291.
3. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament – Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations, COM(2004) 4002
4. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - Enhancing police and customs co-operation in the European Union, COM (2004)
5. Convention applying the Schengen agreement of 14 June 1985 between the governments of the states of the Benelux economic union, the federal republic of Germany and the French republic, on the gradual abolition of checks at their common borders, Rom 19 June 1990. <http://www.hri.org/docs/Schengen90/>, žiūrėta 2012-10-18
6. Draft Council conclusions on Integrated Border Management (15628/06 FRONT 229 COMIX 982 + COR 1 (de) + REV 1 (et) + REV 2 (fi) approved by COREPER, Part 2, on 29.11.06)
7. Greičius S., Seniutienė D. Šengeno konvencijos įtaka Lietuvos sienų apsaugos organizavimui // Jurisprudencija: mokslo darbai. 2005, T. 73(65).
8. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 562/2006 2006 m. kovo 15 d. nustatantis taisyklių, reglamentuojančių asmenų judėjimą per sienas, Bendrijos kodeksą (Šengeno sienų kodeksas) // Europos Sąjungos oficialusis leidinys, 2006 04 13, L 105/1. http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/lt/oj/2006/l_105/l_10520060413lt00010032.pdf, žiūrėta 2012-10-22
9. Europos Sąjunga iš arčiau. Dėstytojų rengimo programos dalyvių straipsnių rinktinė. Vilnius, 2000. P.73.
10. Europos Sąjungos sutartis http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32156, žiūrėta 2012-10-18. (Mastrichto sutartis).
11. EU Schengen Catalogue volume 1. Schengen information system, SIRENE : Recommendations and Best Practices. Council of the European Union, General Secretariat DG H, February 2003

12. Europos Vadovų Tarybos 2004 m. kovo 29 d. Deklaracija 7906/04 dėl kovos su terorizmu.
13. Hague Programme for strengthening freedom, security and justice in the European Union, approved by the European Council at its meeting on 5 November 2004 (16054/04 JAI 559)
14. Komisijos ataskaita Tarybai ir Europos Parlamentui. Antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) kūrimo pažangos ataskaita 2010 m. sausio mėn. – 2010 m. birželio mėn. Briuselis, 2010-11-15. KOM(2010)633 galutinis.
15. Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui dėl Europos duomenų bazių teisingumo ir vidaus reikalų srityje geresnio veiksmingumo, didesnio sveikumo ir optimalios sąveikos KOM(2005)597 galutinis
16. Konsoliduota Europos Bendrijos steigimo sutartis//Valstybės Žinios 2004, Nr.2-2
17. „Lietuvai nepriimtinas Šengeno plėtros atidėjimas. Lietuva sieks prisijungti prie Šengeno informacinės sistemos kaip ir planuota - 2007 m. spalį“ // http://www.vrm.lt/index.php?id=131&backPID=133&pS=1159650000&pL=2681999&arc=1&t_news=913&, žiūrėta 2012-10-22.
18. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 19 d. nutarimo Nr.1194 „Dėl Nacionalinio Šengeno *acquis* priėmimo veiksmų plano“ pakeitimo // Valstybės žinios, 2006. Nr.66.
19. Nicos sutartis, iš dalies pakeičianti Europos Sąjungos sutartį, Europos Bendrijų steigimo sutartis ir tam tikrus su jomis susijusius aktus // http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=32183, žiūrėta 2012-10-22.
20. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (COM(2005)236 galutinis).
21. Susitarimas tarp Beneliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų panaikinimo // OL L 239 2000.
22. Šengeno informacinė sistema [http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-\(jai\)/sirene-schengen-information-system?lang=lt#?lang=lt](http://www.consilium.europa.eu/policies/council-configurations/justice-et-affaires-interieures-(jai)/sirene-schengen-information-system?lang=lt#?lang=lt), žiūrėta 2012-10-22
23. 2001 m. gruodžio 6 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2424/2001 dėl antros kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo // OL L 328, 2001 12 13, p. 4.
24. Žeruolis D., Vareikis E., Šakočius A. ir kt. Europos Sąjunga: institucinė sąranga ir politikos aktualijos. Vilnius, 2000. P.86.

THE SCHENGEN INFORMATION SYSTEM – A COMPONENT OF ENSURING THE PUBLIC SECURITY

Danguolė Seniutienė*
Mykolas Romeris University

Linas Ubartas**

State Border Guard Service at the Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania

Summary

Schengen area - is an important achievement in the development of Europe as an area of open borders. Freedom of movement means that each person is entitled to cross the internal borders at any point and no border checks are needed. The refusal of border checks at internal borders necessarily means a lack of security, since the Member States lose an important national tool to control people coming into the country, establishing their identity. The purpose of Schengen Information System (SIS) is to maintain public order and security, as well as national security in the territory of the Schengen countries, by using this system for communications. The aim of this paper work is to analyze the SIS as a compensation remedy of public safety within the theoretical and practical aspects.

Schengen Convention signed in 1990 regulates SIS. Declared and real purpose of SIS coincides - it is a public security and state security tool of freedom of movement. Personal data management and data security system is strictly regulated. Data protection main purpose is to protect information systems against unauthorized use of content, which can cause damage

The ongoing development of SIS II, as the current operation of SIS is potentially generate all possible options, and can't provided the enlargement of Schengen, also access of new authorities to data in the system is essential and new opportunities are provided: new features and new data input. Since 2001, has passed almost a decade, but the SIS II still doesn't fully function. Deadline of completing SIS 2 was extended The Commission extended deadline of completing SIS 2 till 2013. SIS 2 completion date extended to 2013 by the Commission.

Keywords: European Union, Schengen Information System, The Schengen area, Schengen *acquis*

Danguolė Seniutienė*, Mykolas Romeris universiteto Viešojo saugumo fakulteto Valstybės sienos apsaugos katedros lektorė, vyresnioji inspektorė. Mokslinių tyrimų kryptys: Viešoji teisė, visuomenės saugumas.

Danguolė Seniutienė*, Mykolas Romeris University, Faculty of Public security, Department of State Border Guard Security, lektor, head insspector. Research interests: public law, public security.

Linus Ubartas**, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie LR vidaus reikalų ministerijos Pagėgių rinktinė. Mokslinių tyrimų kryptys: Viešoji teisė, visuomenės saugumas.

Linus Ubartas**, State border guard service at Ministry of the Interior of the Republic of Lithuania Pagėgiai Frontier District. Research interests: Public Law, Public Safety.